

HAY

Sander Donkers

HAY

Biografie van de grootste rockster van Nederland

Lebowski Publishers, 2016

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten www.fondsbjp.nl

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

De uitgeverij heeft getracht alle rechthebbenden van het illustratiemateriaal te achterhalen. Diegenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, worden verzocht contact op te nemen met de redactie.

© Sander Donkers & Barry Hay, 2016
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2016
© Omslagfoto: Karen Rosetzky | 100% Halal Productions B.V.
© Foto achterzijde: privéarchief | Kees Tabak
Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 3158 6
ISBN 978 90 488 3159 3 (e-book)
NUR 661

www.barryhaymusic.com
www.goldenearring.nl
www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

COME ON HOME

‘Het is allemaal de schuld van Thé Lau. Dit boek, bedoel ik. Zelf zag ik het helemaal niet zitten. Het was me al een paar keer eerder gevraagd, door schrijvers van naam ook. Je weet dat je dan gedwongen bent om terug te kijken, je leven te overpeinzen. Nou, ik voelde me niet geroepen. Je weet ook dat je mensen op hun ziel gaat trappen, en daar had ik helemaal geen zin in. Maar goed, toen kwam Thé dus naar het eiland...’

Barry Hay zit op de bank in de enorme open woonkamer van zijn villa op Curaçao, longdrinkglas met whisky-soda in de hand. Blootsvoets, in korte broek en een t-shirt van The Ramones, beide armen vrijwel volledig bedekt met tatoeages. Zonnebril in zijn haar, dat precies zit zoals het hoort te zitten. Knappe, gebeeldhouwde kop, die veel jeugdiger oogt dan de zevenenzestig jaar die hij is.

Achter hem glinstert zijn zwembad. Daar weer achter, een paar honderd meter heuvelaf, het verleidelijke blauw van de Caraïbische Zee. Net kon je nog een streepje van de kust van Venezuela ontwaren. Nu is het een uur of zes 's avonds, en gaat alles gehuld in een perfect roze waas. Als je op zoek bent naar het ultieme clichébeeld van de rock 'n roll-ster die zijn dromen heeft bereikt: dit is het.

Die middag heeft hij me opgehaald van het vliegveld, in zijn splinternieuwe, hevig glimmende Ford Lariat pick-up. Kleur: *gun-metal*. Da's niet zomaar zwart, en Barry hecht aan het onderscheid. Ik zit te stuiteren van de jetlag, ben bevangen door de tropische hitte en licht beneveld door de voortreffelijke witte wijn die mijn gastheer rijkelijk laat vloeien.

‘Ik zag Thé voor het eerst in lange tijd toen we vorige zomer samen optraden, in dat tv-programma van Humberto Tan. Hij was toen al een tijd ziek. Het was een mooie avond. Echt close waren we nooit geweest, maar godsamme, hoelang kende ik die gozer nou al? Iemand heeft opgezocht dat The Scene al in 1979 in het voorprogramma van de Earring stond. Maar we gaan nog veel verder terug. Muzikanten in Nederland: je komt mekaar tegen.

Die avond bij Humberto nodigde ik hem en zijn vrouw Marijke uit om hier bij ons vakantie te komen vieren. “Kom lekker in de herfst,” zei ik, “als het in Nederland kutweer wordt.” Marijke aarzelde, omdat ze twijfelde of hij dat nog wel zou halen. Maar Thé was een doorzetter. Toen ze hier in november aankwamen, was hij nog kiplekker. Ze kregen allebei een kleurtje, voelden zich goed.

Het werd een bijzondere week, en ook een zeer vermoeiende. Thé wilde niet slapen. En dus mocht ik ook niet naar bed. Normaal sta ik hier meestal vroeg op, nu werd het elke nacht zes uur. Toen ik na een paar dagen voorzichtig zei: “Thé, ik ben kapot, misschien dat ik vanavond wat vroeger...”, was het meteen: “Jij gaat helemaal nog niet naar bed. We hebben nog véél te veel te bespreken.”

Logisch. Thé ging ongelooflijk dapper met zijn ziekte om, maar juist die nachten, als iedereen slaapt en alles stil is en je naar het plafond ligt te staren... Dan maalt er maar één ding door je hoofd, constant. Kun je nog zo dapper zijn, maar dat is een verschrikking.

Het werden lange nachten voor ons tweeën. Hij zat nog vol plannen, wilde graag een Engelstalig nummer met me schrijven. “Singer” zou het heten. Het moest dan gaan over een zanger die doodgaat. “Het gaat altijd maar over jou hè, Thé?” zei ik tegen hem. “En altijd maar over de dood.” Daar moest ie erg om lachen. Dat nummer is er niet gekomen, helaas. Het was vooral lullen, lullen, lullen. Over ons leven, over de muziek. Hij een verhaal, ik een verhaal. Tot het licht werd.

En toen zei hij dus op een nacht dat ik een boek moest schrijven. Of nou ja, laten schrijven. Ik sputterde tegen, zei wat ik jou net

zei. Maar hij duldde eigenlijk geen tegenspraak. Zelf had hij geen zin om de tijd die hem nog restte te besteden aan terugkijken. Bovendien: hij was nog volop bezig met het schrijven van zijn laatste roman. Maar ik móést het doen. “Als je dood bent dan komt dat boek er toch,” zei hij. “En nu heb je in elk geval nog iets te zeggen over wat erin komt te staan.”

Zo had ik het nog niet bekeken. De keren dat het me gevraagd werd, had ik er eigenlijk niet één serieuze gedachte aan gewijd. “Als er geen boek over je is, tel je eigenlijk niet mee,” zeiden ze soms tegen me. Ach, donder lekker op, dacht ik dan. Maar door Thé ging er ergens in mijn hoofd een switch om.

Ik bewonderde hem. Om die ruige stem, om de teksten die hij schreef – dat oprechte, poëtisch op de goede manier, vaak met een zwart randje. Ik zou wel willen dat ik dat zo in het Engels kon.

En ik vond Thé vooral een wijze man. Oké, misschien dat alles betekenisvoller lijkt als de dood op de achtergrond een woordje meespreekt. Daar ben ik wel gevoelig voor. Zeker de laatste jaren, nu ik de leeftijd heb bereikt dat er overal om me heen mensen om beginnen te flikkeren. Maar in elk geval: Thé kroop enorm bij me naar binnen. Nog steeds trouwens. Ik heb net een tekst afgemaakt voor een nieuw nummer van de Earring, waarin ik allerlei woorden en frasen uit zijn liedjes heb verwerkt. “Come On Home” heet het. Hij heeft het niet meer geweten, maar ik denk dat ie het heel mooi had gevonden.’

Barry zucht, laat de ijsblokjes rondjes draaien in zijn glas, leegt het in één teug en loopt naar de keuken voor een *refill*. ‘Dus ik ben er eigenlijk een beetje in geluld. Door Thé. Toen hij terug was in Nederland, is ie meteen zijn uitgever gaan bellen, die nog geen week later aan de lijn hing om een afspraak met me te maken. Toen begon ik er écht over te denken, aantekeningen te maken. Zo gaat dat met mij, je zult het wel merken. Van nature ben ik te lui om voor de duivel te dansen. In eerste instantie zeg ik meestal nee tegen dingen. Maar als ik eenmaal overtuigd ben, als iemand me over die heuvel heen heeft geduwd, dan stort ik me er ook vol in. Op een

gegeven moment kon ik er bijna niet meer van slapen. Een heel leven – godskolere man.’

Hij ziet hoe ik mijn ogen nauwelijks meer open kan houden en met moeite een gaap onderdruk.

‘Goed,’ zegt hij lachend. ‘Volgens mij moesten we jou maar eens lekker vroeg naar je hok schoppen. Gaan we morgen om negen uur van start, oké?’ Hij staat op, klinkt zijn glas tegen het mijne, en heft het ten hemel. ‘Op jou, Thé.’

Niet veel later lig ik in een weldadig bed, onder een loom wiekende ventilator, nippend aan de twaalf jaar oude rum die Barry bij wijze van slaapmutsje voor me heeft ingeschonken. De lamellen in de fraaie houten deuren zijn helemaal opengeklapt, een zwoel briesje waait naar binnen. Het is dezelfde kamer waar Thé Lau en zijn vrouw een jaar eerder ook bivakkeerden, alles is er van een aangename Graham Greene-heid.

Het is een overweldigend welkom, *chez* Hay. Vanaf het moment dat je arriveert bij het zware metalen hek van zijn villa, dat een kunstwerk op zich is – de spijlen uitgerust met een gitaar, dobbelstenen, een cactus, een skelet met een sombrero, een anker en, vanzelfsprekend, een paar weelderige pin-ups. Op de bovenkant, om het af te maken, prijken twee *longhorns*.

Op de oprijlaan word je begroet door een stofwolk die bij nadere bestudering een woest keffende roedel van acht hondjes blijkt te zijn. Als kamikazes lijken ze zichzelf onder de grote banden van de auto te werpen, maar wonder boven wonder komen ze er allemaal ongedeerd weer onder vandaan. Om vervolgens door de heer des huizes met troetelwoordjes toegesproken te worden, terwijl ze tegen zijn benen op springen en hem voorgaan op de trap naar het huis, waar ze eigenlijk niet in mogen.

Meet Diego, Wino, T-Bone, Jesus, Mimi, Pablo, Barbie en Smoky. Chihuahua's zijn het, of chihuahua-achtigen. Barry is volslagen gek op ze. Nog altijd gepikeerd begon hij over een foto die ooit in de *Weekend* stond, waarop hij in Amsterdam-Zuid aan het wandelen was met Diego, de godfather van het stel. 'Met zo'n zeikerig onderschrift erbij. "Stoere rock 'n roll-held met een miniatuurhondje. Kan dat wel, Barry Hay?" Een jaar later liep Mickey Rourke ook opeens met zo'n hondje, en toen was het: óóó, wat stoer en mannelijk, dat hij zich daar niet voor schaamt. Ik heb gewoon een fucking trend gezet.'

In het huis is alles smaakvol, groot, open, comfortabel. Er blijken ook nog drie katten en een trio pagegaaien aanwezig. Ik ontmoet Gina, zijn beeldschone zestienjarige dochter, die dromerig haar eigen gangetje gaat. En Sandra, zijn twintig jaar jongere vrouw, al even mooi en nog net iets uitbundiger getatoeëerd dan Barry zelf. Sandra is een hele hoop Sandra – open, attent, uitdagend, grenzeloos. Ik mag haar meteen, en dat is een opluchting, want je kunt je goed voorstellen dat je een slechte aan haar hebt als je het niet met haar kunt vinden.

Een typisch muzikantenhuis is het zeker niet. Aan de muren vooral veel kunst en foto's van het gezin in verschillende samenstellingen. Nergens hangen gouden of platina platen, die heeft hij op een paar na allemaal weggegeven. Bijna niets herinnert aan het roemruchte Golden Earring-verleden. In de kast staat een lullig rijtje cd's. Zijn gitaren bewaart Barry in het gekoelde souterrain, want alles trekt krom in de vochtige tropenlucht.

Zijn oudste dochter Bella, die ik voor mijn vertrek bezocht in haar huis in Den Haag, had het al gezegd: 'Het ergste wat wij ons in de familie kunnen voorstellen, is dat we ons zouden gedragen als grote fans van mijn vader. Je weet wel, dat we al die liedjes uit ons hoofd zouden kennen en juichend en zingend vooraan gingen staan bij elk optreden. Ik weet zeker dat hij daar helemaal gestoord van zou worden.'

Geen nostalgie dus, in Huize Hay. Barry's muzikale activiteiten zijn nog volop een *work in progress*. Die middag laat hij op zijn laptop meteen een paar snoeiharde, nog onaffe tracks horen van Flying v Formation, een tikje uit de hand gelopen hobbyproject dat hij opstartte met onder meer Pablo van de Poel, gitarist van de psychedelische bluesrockband DeWolff. 'Piepjonge gasten, en ongelooflijke muzikanten,' zegt hij enthousiast. 'Ik ben eigenlijk de enige zwakke schakel. Maar ik lever wel de ideeën aan. En ik ben ook de pappie, hè.'

Daarnaast is hij druk met het artwork van de nieuwe Golden Earring-ep, die over een paar maanden zal verschijnen. Ze vroegen zich af of het nog wel zin had, een plaat uitbrengen. Je verdient er tegenwoordig niks meer aan. Het was bedoeld om een product te hebben waarmee ze de kaartverkoop van hun aankomende concert in de Ziggo Dome konden aanzwengelen. Maar de Ziggo was binnen een paar dagen uitverkocht. 'Was dus eigenlijk helemaal niet nodig, dat e'pje. Maar ja, als je eenmaal bezig bent, wil je wel dat het goed wordt. En dan ga je kutkammen, zoals wij dat noemen. Sleutelen aan de liedjes, elke dag bellen met Kooymans. Je best doen om het er mooi uit te laten zien.'

Hij showt me de geplande hoefoto: een prachtige, zwarte Puch-brommer in een zwarte achtergrond. Hét symbool van vrijheid voor Haagse jongens in het begin van de jaren zestig. De ep zal *The Hague* gaan heten. Een kleine knieval voor de nostalgie die inmiddels in Nederland bij de fans en de pers al wél behoorlijk begint te borrelen. Want het concert in de Ziggo Dome is de viering van het feit dat The Golden Earring een halve eeuw bestaat.

Daar valt trouwens van alles op af te dingen. Het is vijftig jaar geleden dat de eerste single 'Please Go' verscheen. Als The Golden Earrings bestaat de band nog een jaar of vier langer. Barry kwam er in 1967 bij, drummer Cesar Zuiderwijk in 1970. Sindsdien is de samenstelling ongewijzigd gebleven. Dat is hoogstwaarschijnlijk een wereldrecord.

Barry Hay groeide al snel uit tot de blikvanger van de band. En zeker sinds de dood van Herman Brood geldt hij als het grootste *enfant terrible* van de Nederlandse muziekwereld. Ik heb enorme stapels interviews uitgeplozen, tal van documentaires over hem en de Earring bekeken, maar een beetje een raadselachtig figuur is hij voor mij nog altijd. Ik heb de indruk dat Barry de woeste rock 'n roll-aneekdotes, die door de pers altijd zo gretig worden opgezogen, als een soort wapen gebruikt. En zijn zonnebril als schild tegen de buitenwereld. Hoe dan ook, hij ontbeert de status van nationale knuffelbeer die Brood in de laatste jaren van zijn leven had.

Twintig jaar geleden, toen hij nog in Den Haag woonde, was ik ooit eens bij hem. Ik herinner me de leefkuil met tijgerprint waar we in lagen tijdens het gesprek. Sandra die, gekleed in een superstrakke broek, zingend een ossobuco stond te bereiden. Daarna maakten we een ritje door de stad, waarbij hij zijn arm losjes uit het autoraampje liet bungelen, om de paar seconden een bekende groetend. Haagse *royalty*, zo kwam hij over.

In 2011 sprak ik hem nog eens, in een schaarsverlicht Amsterdams café waar de zonnebril niet af ging. Ook toen waren er volop wilde verhalen, die hij met een aanstekelijke *lust for life* opdiste. Maar wat vooral bleef hangen, waren de hilarische en intieme telefoongesprekken met zijn dochters, die ik gretig afluisterde en die mijn beeld van hem enigszins deden kantelen. 'Je kunt je hele leven rock 'n roll-ster zijn,' zei hij daarna, toen ik een beetje doorvroeg, 'maar dan zit je toch opeens bij de schoolvoorstelling met zo'n wezenloze grijns op je gezicht naar je dochter te kijken. Je duim omhoog als ze haar dingetje doet, helemaal wow en zo, net als alle vaders. Want het is je oogappeltje. Als ik zoals nu een paar weken in Nederland ben, dan bel ik geregeld met mijn jongste. Zegt ze laatst: "Pap, ik heb slecht nieuws. Ik krijg tietten." Ik zeg: nou, volgens mij valt dat in de categorie goed nieuws. En zij: "Helemaal niet. Ik kreeg er een bal tegen, en dat deed heel erg pijn." Tja, dan zit je aan de andere kant van de oceaan, en dan zou je haar toch wel graag heel even willen knuffelen.'

Nu lig ik hier, in de vleesgeworden rock 'n roll-dream, starend naar de foto's aan de muren. Een gesigneerd portret van Al Pacino als Tony Montana staat achteloos in de hoek. Naast mijn hoofd hangt een snapshot van Barry en Sandra op hun bruiloft in Las Vegas, kussend, zij in goud lamé, hij in smoking en cumberband. Aan de andere kant een close-up van Barry met vervaarlijk uitpuilende ogen, ergens op een podium. In de hoek naast de tv hangt het enige Golden Earring-relikwie dat ik in het huis kon ontdekken. Het is een groepsportret op het dak van het Hilton Hotel in Amsterdam. Razend knappe mannen zijn het, alle vier. Barry, met zoveel krullen dat het wel een afro lijkt, houdt een tenorsaxofoon in zijn hand en blikkt nijdig de lens in. Hongerig, boordevol *attitude*.

Aan kleding en haardracht te zien stamt de foto uit de vroege jaren zeventig. Vóór 'Radar Love', vóór het echt grote succes. Want dat was het natuurlijk. In die halve eeuw had The Golden Earring tientallen hits, waaronder twee nummers die zich in het collectieve geheugen van de hele planeet hebben genesteld. Tien keer ging de groep op tournee in Amerika, waarbij ze – meestal als special guests, soms als hoofdact – het podium deelde met talloze grote bands. The Who, Led Zeppelin, Kiss, ZZ Top, Aerosmith, Rush, Triumph, Santana, Lynyrd Skynyrd, The Tubes, The J. Geils Band, Poco, King Crimson, Ted Nugent, Fleetwood Mac, Joe Cocker, Earth, Wind & Fire, en ga zo nog maar even door.

Veel van die groepen bestaan allang niet meer. Flink wat muzikanten die de Earrings tijdens hun omzwervingen tegenkwamen, zijn inmiddels dood – niet zelden vanwege rock 'n roll-gerelateerde zaken. De meeste van hun Nederlandse generatiegenoten hebben hun instrumenten op zolder opgeborgen, en daarna soms weer afgestoft voor nostalgische Goud van Oud-achtige reünies. The Golden Earring is er nog altijd. De tijd lijkt geen vat op hen te hebben, een rimpel of een grijze haar daargelaten. *Survivors* zijn het. En gezien zijn roemruchte levensstijl, is dat in Barry's geval nog wel het meest verbazingwekkend te noemen.

Ik sukkel bijna in slaap, als er op mijn deur geklopt wordt.

‘Hoiiii!’

Sandra stapt binnen, werpt me een paar autosleutels toe.

‘Hier. Het is die witte. Kan je gaan en staan waar je wilt. Als je zin hebt om naar de hoeren te gaan of zo.’

Ik moet lachen om haar nonchalante toon. Alsof ze zegt: ‘Als je die briefkaart naar je moeder op de bus wilt doen.’

‘Nou ja,’ haalt ze haar schouders op. ‘Ik weet niet hoe het met je behoeften zit.’

Ze wenst me goeienacht en vertrekt. Bij de deur draait ze nog één keer om – zoals inspecteur Columbo uit die Amerikaanse detective-serie altijd deed. ‘Zeg, je gaat Barry in dat boek toch niet alleen maar veren in zijn reet steken, hè? Dan grijp ik in, hoor. Ik boor die gozer zo de grond in. *Fuck him.*’

MOTHER INDIA

‘Hier,’ zegt Barry. Hij duwt me een stokoud fotoalbum in mijn handen. ‘Dit is alles wat er over is van mijn jeugd. De paar foto’s die ik zelf had, zijn ooit verloren gegaan bij een brand in mijn huis. Dit boek was van mijn moeder. Ze wilde het later weer terug. Maar dat heb ik toen geweigerd.’

Het is vroeg in de middag op een sombere dag in augustus, en we zitten op de bank in zijn Amsterdamse pied-à-terre. Hij is een week in het land voor optredens met de Earring. De avond tevoren had hij er een, wat betekent dat hij vandaag niks hoeft. Joggingbroek, oud t-shirt, en kom, wie maakt hem wat, een voorzichtig eerste glaasje witte wijn.

Het boek is verfraaid met rode en groene bloemetjes, en door de tijd een beetje bol gaan staan. Zodra je het openslaat, ontvouwt zich een exotische wereld. Op de eerste pagina’s zie je zijn moeder, Sophia Maria Sluifster, op de boot die haar direct na de Tweede Wereldoorlog van Nederland naar Indonesië bracht. Een ravissante verschijning, met lang golvend haar, grote ogen en een brede mond. Ze poseert uitgelaten met verschillende groepjes mannen in uniform. Zelf is ze ook gekleed in iets uniform-achtigs. ‘Kijk,’ wijst Barry, ‘hier staat ze met een of ander liefje. En daar hangt ze weer om de nek van een andere gozer. Dat was mijn moeder: helemaal losgeslagen, altijd lachen, altijd met de kerels bezig. Maar wat ik ook in de foto’s meen te zien, is totale opluchting. Ze was natuurlijk dolgelukkig dat ze die klote-oorlog had overleefd.’

Sophia Sluijter was, in zekere zin, op weg naar huis. Ze was geboren in wat toen nog Nederlands-Indië heette. In 1922, in Makassar, op het eiland Celebes, tegenwoordig Sulawesi. Haar vader, Salomon ‘Sally’ Sluijter, was daar militair in het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger, het KNIL. Niet lang voordat de Tweede Wereldoorlog uitbrak, verhuisde het gezin naar Amsterdam. ‘Iemand heeft me weleens gezegd dat het te maken had met de groeiende oorlogsdreiging van de Japanners, maar dat weet ik niet zeker. Zoals ik zoveel dingen nooit echt te weten ben gekomen.’

Hoe dan ook, de beslissing pakte niet goed uit. De familie Sluijter was joods, in Nederland wachtte hen vervolging door de Duitsers. In het boek staat één foto van Sophia’s broer Theo, die in het Nederlandse leger was gaan dienen. ‘Omgekomen tijdens de slag om de Grebbeberg’, luidt het zakelijke onderschrift. De rest van de familie werd opgepakt tijdens razzia’s en kwam in kamp Westerbork terecht. Sophia en haar vader zouden het overleven, haar moeder niet.

‘Tja, jezus,’ zegt Barry bedachtzaam. ‘Het moet een enorm drama zijn geweest, maar ze had het er zelden over. En wat ik er in de loop der tijd over gehoord heb, bleef allemaal een beetje in nevelen gehuld. Zelf zei ze dat ze met een Duitser had aangepapt in het kamp, en vanzelfsprekend maakte ik daaruit op dat het om een Duitse officier moest gaan. Maar veel later, toen ze al dood was, werd ik benaderd door een man die ook in Westerbork had gezeten. Hij vertelde dat het een Duitse jood was. Iemand die eieren voor zijn geld had gekozen en werkte voor de kampeiding. Volgens die man had mijn moeder daar haar redding aan te danken.’

Hoe dan ook: ze was mooi, en kon blijkbaar een potje breken bij de Duitsers. Die gasten woonden daar in dat kutkamp, en de bloemetjes moesten ook water krijgen en zo. Dus dan nam je gewoon een soort slavinnetje, en het liefst een die er leuk uitzag. Ze kreeg een schoonmaakbaantje bij de officieren, en had bepaalde privi-

leges. Ze heeft me bezworen dat ze nooit de hoer heeft gespeeld. Misschien dat die gasten haar af en toe effe bij haar reet hebben gepakt. Nou ja, lekker belangrijk: ze heeft haar leven ermee kunnen redden, en dat van mijn opa ook. Meer weet ik niet. Ze heeft het me nooit verteld.'

Een aantal details is tamelijk makkelijk te achterhalen, want de donkere geschiedenis van Westerbork is goed gedocumenteerd. De man met wie Sophia trouwde heette Kurt Hirschfeld. Hij was een van de 'oude kampbewoners', een bevoorrechte groep Duitse joden die al voor de oorlog in het kamp geïnterneerd was. Zij hebben vrijwel allemaal de oorlog overleefd. Na de bevrijding moeten Kurt en Sophia waarschijnlijk meteen zijn gescheiden.

Het gezin Sluijter, dat woonde in de Kinderdijkstraat in Amsterdam, kwam niet gezamenlijk aan in Westerbork. Moeder Flora 'Vrouwtje' Polak, Barry's oma dus, werd in augustus 1942 weggevoerd en een maand later, op 28 september, naar Auschwitz gedeporteerd, waar ze vrijwel meteen na aankomst werd vermoord. Vader Sally heeft zijn vrouw niet meer gezien, hij arriveerde pas op 3 oktober in Westerbork. Maar Sophia kwam er op 12 september aan, en zal waarschijnlijk getuige zijn geweest van het verschrikkelijke lot van haar moeder.

Verbijsterend genoeg blijkt uit de gegevens dat Sophia nóg een broer had, Marcus of Max, vijf jaar jonger dan zij. Hij kwam samen met zijn moeder in Westerbork aan, en werd op hetzelfde transport naar Auschwitz gezet. Daar werd hij in januari 1943 vergast, op vijftienjarige leeftijd.

Als Barry dat hoort valt hij even stil en schudt zijn hoofd. 'Ongevoelbaar. Dus ik had nog een oom? Of liever: ik had nog een oom kunnen hebben. Ome Max. Ik heb die naam nooit over mijn moeders lippen horen komen. Wat wel weer aangeeft hoe spaarzaam ze met me communiceerde, zeker over die tijd.'

Volgens vergeelde documenten in het fotoboek trad Sophia Maria, nadat ze uit het kamp bevrijd was, in Indonesië toe tot het vrouwenkorps van het Nederlandse leger. 'Found fit for tropical service,' staat er in het medisch keuringsrapport. Ze solliciteerde voor de functie van 'flight nurse'. Andere officiële papieren melden dat ze vanaf juli 1946 aan de slag ging als tandartsassistente in een kliniek op het Van Heutszplein in Batavia.

Hoe het precies verliep is onduidelijk, maar in elk geval kwam Sophia terecht in Bogor, een grote stad op West-Java. 'Daar heeft ze mijn vader ontmoet. Die had in de oorlog met de Britten in Birma gevochten. Hij was gewond geraakt en gedecoreerd. In Bogor had je een *resort* voor militairen die beschadigd uit de Tweede Wereldoorlog waren gekomen. Zij mochten dan een paar weken naar een idyllische plek om de bloemetjes buiten te zetten en hun wonden te likken.' Hij lacht. 'Of, als ze geluk hadden, hun wonden te laten likken.'

Philip Audrey Hay was een telg uit een Schotse soldatenclan, een dynastie van militairen met een stamboom die meer dan duizend jaar teruggaat: de Hay-clan, die zoals Barry graag mag vertellen, ook wel bekendstonden als 'the handsome Hays'. Hij bladert door het boek totdat hij stuit op een portret van een akelig knappe, gedistincte man, die als twee druppels water op hem lijkt. 'Het is *spooky*,' zegt hij. 'Super *spooky*. Alsof ik naar mezelf kijk.'

Philip Hay werd in India geboren. Zijn vader was generaal van een Schots regiment, de Scottish Guards. Hij werd uitgezonden naar de kolonie, om er nooit meer weg te gaan. 'Mijn opa was een echte ijzervreter. Die kauwde op kogels voor zijn ontbijt.' Alle Hays waren voorbestemd voor een carrière in het leger. Philip en zijn broer Colin kregen een gedegen militaire opleiding. Tijdens de oorlog diende Philip als officier in een Ghurka-regiment, onderdeel van het Brits-Indische koloniale leger.

'Het waren geduchte strijders, die Ghurka's. Een soort commando's. Mijn vader trok met een stel van die gasten de Birmese jungle in om

tegen de Jappen te vechten. Een soort guerrilla voerden ze. Het moet een ellenlange survivaltocht zijn geweest. Hij vertelde verhalen over droppings die verkeerd liepen. Dan zagen ze de kisten met hun voedsel landen in het Japanse kamp dat ze aan het bevechten waren. En de kisten die wel bij hen terechtkwamen, zaten vol met alleen maar whisky en sigaretten. Dus moesten ze wekenlang voor hun eigen eten zorgen. Zelf aapjes schieten, villen, roosteren. Goed, als je weet wat je moet doen, is er in de jungle natuurlijk veel te vangen. Maar toch, daar lig je dan, wetend dat die Jappen even verderop je *corned beef* aan het opvreten zijn... Dan word je helemaal gek natuurlijk.

Mijn vader had een heldenverhaal waar ik geen genoeg van kon krijgen: op een zeker moment had hij met zijn regiment een vrachtwagen vol explosieven een Japans legerkamp binnengereden, en het daar laten ontploffen. Zelf waren ze er dan net op tijd uit gesprongen, of zo. Schijnt voor een vrij grote explosie gezorgd te hebben, waarbij een hoop Jappen het loodje hebben gelegd.

Jong en gek waren ze. Je kunt het je voorstellen: in die bloedhitte, de hele dag zuipen en roken. Lucky Strikes zonder filter. Een van de sterkste herinneringen die ik aan hem heb, is dat hij altijd kruimeltjes tabak van zijn lippen liep te plukken of weg probeerde te spugen. In die jungle is ook een stevige bodem gelegd voor zijn latere alcoholisme. Bij al die gasten, trouwens. Want daar word je moedig van, hè. Als je half lam bent, dan wil je wel eens met een vrachtwagen vol dynamiet zo'n kampement binnendenderen. *Boooom!* Lachen joh!

Maar goed, die actie was zijn *feat*. Hij werd ervoor bevorderd, van luitenant tot majoor. Hij werd gedecoreerd, en mocht bij wijze van voorkeursbehandeling naar dat resort in Bogor. Ik heb er eigenlijk mijn bestaan aan te danken, want anders hadden mijn ouders elkaar nooit ontmoet.'

In Bogor vormden Philip en Sophia die paar weken een gepassioneerde liefdeskoppel. 'Het was *totally love at first sight*,' zegt Barry. 'Ik kan het me helemaal voorstellen. Hij was een grote vent, bijna twee

meter, *good looking* en door de wol geleverd. Zij was een plaatje, en had ook haar portie levenservaring, zeker voor zo'n jonge vrouw. Ik vermoed dat ze iets herkenden in elkaar. Een gedeelde tik van de molen natuurlijk, maar ook enorme opluchting en dankbaarheid dat ze het hadden overleefd – en zoveel mensen in hun directe omgeving niet. Hun levens hadden allebei aan een zijden draadje gehangen, hij in de jungle en zij in het kamp. Dus ik stel me zo voor dat ze het bestaan volledig omarmd hebben. We zijn er nog, we hebben elkaar gevonden, *let the good times roll!*

Toen Philips verlof voorbij was en hij terug moest naar India, bleef hij Sophia het hof maken. 'Mijn vader was echt waanzinnig verliefd op haar. Hij moest zichzelf gewoon terugslepen naar India. Daar bleef hij maar bellen, schreef lyrische gedichten voor haar. Uiteindelijk heeft hij haar per telegram ten huwelijk gevraagd.'

De Hay-familie was *not amused*, vertelt Barry lachend, terwijl hij in het boek bladert naar de foto's van de huwelijksdag. Een formeel gezelschap op het bordes van een wit, koloniaal gebouw. De mannen in strak gesneden uniformen, de dames in weelderige jurken, de *newly weds* stralend in het midden. 'Kijk die opa van me,' zegt hij, wijzend op een oudere man met een woedende blik in de ogen. 'Die ouwe is écht niet blij. Mijn vader moest natuurlijk trouwen met een net, christelijk meisje. Die waren er *plenty*. Iets blonds, iets Arisch, een beetje *pickwick*. Mijn oom Colin, die jonger was dan mijn vader, was al getrouwd met zo'n perfect Brits poppetje. Dus het was even flink slikken toen mijn vader aan kwam zetten met een donkere, extraverte *jewish princess*. Mijn opa pruimde haar van geen kant. Het is ook nooit goed gekomen tussen die twee. Op die foto zie je hem denken: ik hoop dat ze haar nek breekt, die joodse hoer.'

Goed, zoals met veel meer zaken uit zijn jeugd, is hij afhankelijk van oude verhalen en herinneringen die hij mettertijd zelf heeft ingekleurd. 'Ik weet niet of mijn opa een overtuigd antisemiet was, hoor. Na zijn pensioen is hij een varkensfokkerij begonnen

– wat wellicht een beetje aangeeft hoe hij dacht over koosjere zaken. Maar hij hechtte vooral enorm aan militaire discipline. Een echte rauwdouwer was het, die in zijn tijd als generaal behoorlijk had huisgehouden daar in India. Voor hem was mijn moeder een vreemde eend in de bijt, in alle opzichten. Een enorme losbol, met een vrije geest, die zijn familie kwam binnendringen als een stier in een porseleinkast.’

Het huwelijk vond plaats in Bangalore, in 1947. Een jaar later, op 16 augustus 1948, kreeg het jonge echtpaar een zoon – Barry Andrew. De eerste voornaam was ontleend aan de Amerikaanse acteur John Barrymore, held van het witte doek in de jaren twintig en dertig, en vermaard drinkebroer. Met een beetje goede wil zou je hem een rock ’n roller *avant la lettre* kunnen noemen.

Kort na de onafhankelijkheid in 1948 nam zijn vader de Indiase nationaliteit aan, en ging een hoge militaire functie vervullen in het nieuw opgetuigde Indiase leger. ‘Veel Britten zijn in die tijd natuurlijk vertrokken, maar daar heeft mijn vader nooit een seconde over nagedacht. Hij was er geboren en getogen. Zijn huid was donker, hij sprak de taal vloeiend, schudde ook zo met zijn hoofd als hij sprak. Zelfs zijn Engels had dat typische accent – *Pigeon English*. Aan alles was te merken dat ie er zich als een vis in het water voelde. Hij was helemaal dol op India. Het was gewoon zijn vaderland.’

Over Engeland had Philip het nooit. ‘Eén keer in zijn leven is hij er geweest, twee weken, en toen heeft hij al die tijd een beetje op zijn hotelkamer zitten zuipen, popelend om weer naar huis te mogen. Wat hem betreft konden de Britten doodvallen. Hij was ook een Schot hè, geen Engelsman. En vraag het elke Schot: diep in hun hart hebben die allemaal een bloedhekel aan de Engelsen. Ze vinden zichzelf veel mannelijker, omdat ze beter kunnen drinken en zo. Die Engelsen zien ze als een stelletje *fairies*.’

Philip Hay werd een instructeur die Indiase militairen trainde in het gebruik van amfibievoertuigen. Daarom verhuisde het gezin

regelmatig. Eerst woonden ze in Faizabad, waar Barry werd geboren. Daarna volgde een verblijf in Kashmir, een korte tijd in Bombay, en uiteindelijk New Delhi.

Barry's ogen glimmen als hij over India vertelt. 'Ik had er een fan-tas-tisch leven,' zegt hij. 'Van Kashmir herinner ik me weinig. Alleen dat we op een enorme woonboot woonden, op een meer waar duizenden waterlelies dreven. Die geur zal ik nooit vergeten. En ik weet nog dat onze hond puppy's kreeg. Ontzettend lieve beestjes, ik was gek met ze. Maar op een ochtend waren ze van een steiger gelazerd en allemaal verdrongen in het meer. Ontroostbaar was ik.

Van Bombay weet ik niks meer, maar van New Delhi nog alles. Twee jaar hebben we daar gewoond, op de compound van het Maidens Hotel. Eigenlijk een enorme tuin, alles helemaal tot in de puntjes verzorgd, met een tennisbaan en een zwembad. Achter het hotel stonden een paar villa's, in één daarvan woonden wij. We hadden drie man personeel – een kok, een huishoudster en een chauffeur.

Een zwartgeblakerd pindaatje was ik, liep altijd rond in een kort broekje en op sandaaltjes. Mijn ouders gingen veel om met Amerikaanse militairen – god mag weten wat die daar toen deden, maar ja: yanks zitten nou eenmaal overal. We konden het in elk geval goed met ze vinden. Ik herinner me vele memorabele zondagmiddagen in grote huizen met zwembaden vol met kids. En van die *walking pantries* die volgeladen waren met snoep – marshmallows, popcorn, chips en weet ik veel wat allemaal niet. Het kon niet op.

Het was natuurlijk een koloniaal bestaan, maar ik voelde me op-en-top Indiaas. Ik sprak vloeiend Urdu. In onze tuin stond een tandooripit. We aten alleen maar Indiaas. Een soort rijsttafelachtig gebeuren, met allemaal hapjes die je pakte met een stuk van een *chapati* – van die dunne, platte broodjes. Mijn vader wilde niks anders, ik ook niet. Van eten met mes en vork had ik geen enkel benul.

Op onze compound woonde het hotelpersoneel, en die hadden een hoop kinderen. Een soort zwerm waren we, Indiase en

expat-kindjes door elkaar. Met zijn allen zwierven we daar rond. Als kinderen van de mensen die er werkten en woonden hadden we natuurlijk carte blanche. We mochten overal in, alles doen. Vanaf de compound liep er een weggetje dat naar een rivier leidde, daar zaten we vaak. Lekker zwemmen, klimmen in die gigantische bomen.

Ik ging ook niet naar de lagere school. We hadden een klasje op het terrein waar we les kregen van een chique oude Engelse dame. De oudere kinderen leerde ze dan lezen en schrijven, terwijl de jongsten een beetje met dinky toys liepen te spelen. No worries, alles was happy go lucky.'

Philip en Sophia, die in India door het leven ging als Mary, leidden in New Delhi een glamorous leven. 'Ze waren enorm outgoing. Zaten bijvoorbeeld allebei op een toneelclub. Ik moet ergens nog een krantenknipsel hebben met een recensie: "Philip Hay gaf een outstanding performance als inspecteur van Scotland Yard in een stuk van blablabla." Mijn vader jaagde ook. Dat was wat je deed als militair. Hij kon goed met geweren omgaan. Ik heb gelukkig nooit trofeeën gezien, of foto's met dode tijgers of zoiets. Ik hoop maar dat ie alleen op vogels schoot. Maar dat zal wel niet, want ze trokken er met olifanten op uit.

Verder waren er veel party's, ook bij ons thuis. Ik herinner me een keer dat ik niet kon slapen van de herrie die ze maakten, en ik boven aan de trap was gaan zitten om het een beetje aan te gluren allemaal. Overall bedienden. Alle gasten in smetteloos witte smokings en mooie jurken, allemaal aan het dansen en zuipen en lol maken. Toen zag mijn vader me zitten, en riep: "Wat zit je je nou te verstoppen, aapje?" Mocht ik naar beneden komen en me in het feestgedruis mengen. Ik was helemaal het mannetje.'

Op zoek naar de recensie die hij niet vindt, stuit Barry op een uitgescheurde pagina uit een krant van 12 augustus 1954, waarin onder de kop 'News from the Capital' een receptie beschreven wordt 'to celebrate the 2nd anniversary of Egypt's Armed Forces Revolution'.

Aanwezig, onder anderen, was Mrs. A. Nasser. De krant rept van een ‘remarkable turn-out of smartly dressed women’, en de eerste die genoemd wordt is zijn moeder. *‘Mary Hay, wife of Major Hay, looked outstanding in her short full printed cocktail dress with its stole worn casually, revealing pretty shoulders.’*

Het gezinsleven van de Hays was zeker voor die tijd bijzonder vrijgevochten. Zijn ouders kenden totaal geen schroom. ‘Als ik ’s morgens in bad ging, zat mijn vader gewoon drie meter verderop de krant te lezen en te schijten. Iets wat ik zelf echt nóóit zou doen als een van mijn dochters naast me in bad zou zitten. Ze liepen ook vaak spiernaakt door het huis. Een van mijn dierbaarste herinneringen is dat mijn vader mijn moeder gewoon vol bij d’r kut pakt, terwijl ik op de bank een stripverhaal zit te lezen. Helemaal uitgelaten, grommend als een beer – wráááh!!! – en mijn moeder die daar, nou ja, heel goed op reageerde. Maar die toen toch een blik op mij wierp, en half in paniek riep: “Phil! Phil! Niet doen, dat kind zit daar verdomme op de bank.” Ik voelde trots op dat moment. Omdat ze zo blij leken, gelukkig.’

Hij staat op om in de keuken een nieuwe fles wijn te halen. ‘Ik was meer een zoon van mijn vader dan van mijn moeder,’ zegt hij als hij weer neerploft op de bank. ‘Dat is vanaf het begin af aan zo geweest. Ik zag hem op een gegeven moment ook gewoon vaker, omdat mijn moeder ging werken als stewardess. Zeer geëmancipeerd voor die tijd. Maar dan was ze dus gewoon weg. En mocht ik met mijn vader mee. In New Delhi werkte hij op de legerbasis, Red Fort. Een zeer indrukwekkend gebouw, dat op de werelderfgoedlijst staat. ’s Ochtends werd hij er door zijn privéchauffeur in een jeep naartoe gereden. Voor een klein jongetje was het een soort Disneyland. Je ging er ondergronds naartoe, via een tunnel met aan weerskanten allemaal winkeltjes. Op het terrein waren ze dan met tanks in de weer. Er reed zelfs een trein in en uit. Ik besepte heel goed

dat iedereen wist dat ik het zoontje van Major Hay was. Een hoge pief, een man met aanzien. Hij liep met zo'n leren stokje onder zijn arm, zo'n officiersstafje. De boys sprongen in de houding voor 'm. Een paar keer per jaar werd bij het regeringsgebouw in Delhi een militaire parade gehouden – een keer was Pandit Nehru er zelfs bij. Dan kwam het hele zootje langsmarcheren, tanks, vliegtuigen die overvlogen. Alle soldaten leken alleen voor mijn vader te salueren, en papa en ik salueerden terug. Daar stond ik dan naast 'm, op het podium bij de hoge militairen en de hoogwaardigheidsbekleders, ook het defilé af te nemen.'

Hij leegt zijn glas. 'Ik hoef het bijna niet uit te leggen, hè... Voor zo'n klein pikkie. Je pa. Wapengekletter. Wat wil je nog meer?'

Het was niet alleen zijn status als militair, benadrukt Barry. Philip was ook een leuke vader. 's Middags, als alles in de tropen tot stilstand komt, kwam hij ook een paar uur naar huis. Dan lag ie vaak op de bank, op zijn buik, en kwam ik op zijn rug liggen om over zijn schouder mee te kijken met een stripverhaal. *Donald Duck*, *Superman* en weet ik veel wat. Dan deed hij alle stemmetjes echt perfect na, was het net een film, ik hing aan zijn lippen. Heb ik voor Bella en Gina ook altijd gedaan – van die stemmetjes die hen helemaal in het verhaal trokken.

Mijn vader fungeerde vaak als een soort reddende engel. Ik weet nog dat mijn moeder me probeerde te leren fietsen. "Je moet naar je voorwiel kijken, je moet naar je voorwiel kijken," zei ze steeds. En bam, daar ging ik weer op mijn bek. Precies op zo'n moment kwam mijn vader aangereden. Hij springt uit de jeep, en zegt: "Waar zijn jullie godverdomme mee bezig? Je moet vooruit kijken, naar waar je heen wilt." Hij komt naast me rennen, hand in mijn rug, dat stokkie onder zijn arm. Na een meter of vijftig laat ie los en... ik fiets gewoon. De eerste de beste keer met m'n pa. Toen ik eenmaal doorkreeg dat die hand weg was keek ik om. Ging ik meteen weer op mijn muil.

En mijn moeder... Tja, ik was haar prinsje, een aapje dat aangekleed moest worden. En volgens haar smaak. Ze doste me voor een kinderverkleedfeestje uit in een compleet sneeuwmannenpak, dat ze gemaakt had van tientallen pakken watten. Met een pijpje. In 40 graden hitte. Niemand in India wist überhaupt wat een sneeuwman was. Mijn moeder vond het hilarisch, maar hoe kun je je kind dat aandoen?

Een andere keer vroeg ze aan de kleermaker die eens in de maand bij ons langskwam of hij voor mij een zwembroek wilde maken van een stuk stof dat over was gebleven van een oud badpak van háár. Zo'n chic geval van satijnachtige stof. Haar stond het heel goed, maar het was verdomme donkerblauw met gele ballen! En van een soort glimspul! Ik zag dat helemaal niet zitten, maar mijn moeder hield aan. "Nee, het is schattig, het is leuk, meet maar op."

Ook toen kwam mijn vader weer precies op het juiste moment tussenbeide. Die *tailor* was al helemaal in de weer met spelden en zo, die stof aan het knippen. Mijn moeder zei: "Leuk hè, hij krijgt een nieuwe zwembroek?" "No way! Blauw met gele ballen?" zei m'n vader meteen. "Daar kan je die jongen toch niet in laten lopen? Rot op!" Toen was ik hem echt heel dankbaar. Kortom: mijn vader was mijn held.'

ONTVOERD

En toen veranderde alles. Plotseling en voorgoed. Barry was zeven jaar oud en ging met zijn moeder op vakantie naar Nederland om zijn opa te bezoeken. Met Kerstmis, voor twee weken. Tenminste, dat was hem verteld. Ze kwamen 's avonds aan op Schiphol. Of 's nachts, in elk geval was het donker. Er lag sneeuw, het was ijskoud, en Barry stond daar in z'n korte broekje. 'Ik heb een vage herinnering aan allerlei dames die zich "tante" noemden. Ze hadden bontjassen bij zich waar ze me in wikkelden terwijl ze dingen vroegen in een taal die ik niet begreep.

Ik: *I'm cold.*

Tante: Wat zegt ie?

Mijn moeder: Dat ie het koud heeft.

Ik: *I don't like it here.*

Tante: Wat zegt ie?

Mijn moeder: Dat ie het hier heel leuk vindt.'

Het was een volkomen vreemde wereld voor hem. Hij wist helemaal niks van Nederland. Zijn moeder had het er in India nooit over gehad. Nooit geprobeerd om hem een paar woordjes in haar moedertaal te leren, nooit verteld over haar familieleden.

'We kwamen terecht bij mijn opa Sally in de Gerrit van der Veenstraat in Amsterdam. Nummer 69. *Soixante neuf* – je vergeet het niet, hè. Mijn opa woonde daar met zijn nieuwe vrouw, Hetty, met wie hij in het kamp was hertrouwd. En met Robbie, een jongen

die iets ouder was dan ik. Die was in Westerbork wees geworden, ze hadden hem geadopteerd. Als een nieuw gezinnetje waren ze uit het kamp gekomen.

Ik voelde me niet erg op mijn gemak in dat huis. Ze hadden vreselijke dingen meegemaakt natuurlijk. Maar dat besepte ik pas achteraf. Voor mij was het gewoon een huis waar een ouwe vent rondliep die mijn opa scheen te zijn, maar met wie ik geen enkel contact had. En met die Robbie kon ik nauwelijks communiceren.

Het was alsof we daar in de weg liepen. Nou ja: *big deal*. Het was maar voor twee weken. Voor mijn gevoel was er iets van strijd tussen mijn moeder en mijn opa. Af en toe ving ik wat gekibbel op. Dan zei mijn opa dat het huis te klein was, dat ze maar een baantje moest gaan zoeken, en een eigen appartement.

Het besef daalde heel langzaam in. Ik ben zelfs nog met haar mee geweest om flats te bekijken. Uiteindelijk begon ik toch vragen te stellen. Flatje? Huh, wat!? Toen zei ze het. Dat we niet meer terug gingen naar India. Dat we een nieuw bestaan gingen opbouwen in Nederland. Ik was helemaal lamgeslagen. Een soort zombie. Ik begreep er geen fuck van.'

Hij zoekt in het album naar een foto die genomen is vlak voor ze in India op het vliegtuig stapten. Zijn vader bracht hen naar het vliegveld. 'Ik kreeg een goocheldoos van hem. Leuk cadeautje voor de vakantie. Er leek niets aan de hand. Hij had net zomin een idee als ik. Maar het was een geplande actie van mijn moeder. Ze had het van tevoren uitgestippeld. Later herinnerde ik me dat ze me in India al vroeg van wie ik meer hield, van haar of van mijn vader. En dat mijn vader me een keer dezelfde vraag stelde, toen we samen in de auto zaten. De meest verschrikkelijke vraag die je een kind kunt stellen, vind ik. Dat was een teken van verdeeldheid natuurlijk. Een moment dat ik heel even dacht: waarom vragen ze dat eigenlijk? Maar dat is het enige dat ik ooit heb gemerkt van de problemen die er tussen hen geweest moeten zijn.

Ik antwoordde beide keren heel keurig dat ik van hen allebei

evenveel hield. Als ik eerlijk was geweest, had ik gezegd dat ik meer van mijn vader hield, maar zoiets kun je niet maken. Ik was loyaal natuurlijk. Maar het was wel zo. Ik was *the son of my father*. Ik denk weleens aan wat er had kunnen gebeuren als ik dat toen wél eerlijk had gezegd. Wie weet had ik dan nog in India gewoond, met een glansrijke militaire carrière achter de rug. Want dat was natuurlijk wat er voor mij in het vat zat, als Hay. Misschien was ik wel een Bollywoodster geworden, en stond ik nu heel lullig te dansen met allemaal beeldschone wijven om me heen. Je weet het niet, het heeft weinig zin om erover te peinzen. En af en toe doe je dat dan toch... Goed, nog een wijntje dan maar?’

Het is inmiddels heel toepasselijk een beetje gaan miezeren, en Barry vertelt over het verdriet, de verwarring en de heimwee van die eerste maanden in Amsterdam. Daar moet je geen betraande ogen of gebroken stem bij denken. Eerder het tegendeel. Naarmate het onderwerp gevoeliger wordt, wordt zijn toon juist nonchalanter. ‘Natuurlijk heb ik tegen mijn moeder gezegd: ik wil contact opnemen, ik wil hem spreken. Maar zij zei gewoon: “Dat gaat niet door.” Het werd me simpelweg verboden, en ik kon het moeilijk stiekem gaan doen. Ik had geen adres, geen telefoonnummer, niks. Ze vertelde me dat ze een echtscheiding wilde, maar dat hij daar niet aan wilde meewerken. Het schijnt een behoorlijke lijdensweg voor haar geweest te zijn, als je door die hele molen moet, terwijl iemand aan de andere kant van de wereld zich ertegen verzet. Daar ging een hoop van haar energie in zitten.

Natuurlijk heb ik het mijn moeder gevraagd. *Waarom?* Uiteindelijk kwam haar verhaal er dan uit: dat mijn vader zich een ongeluk zoop, vaak een hele kwade dronk had. Op een avond was ie heel ver heen geweest, en begon hij te schreeuwen dat hij het niet meer zag zitten. Toen zou hij gedreigd hebben om mij en mijn moeder dood te schieten, en daarna zichzelf van kant te maken. Ze zei dat hij een pistool op haar kop had gezet. Echt zo’n verhaal zoals je weleens in

de krant leest. Bijna een cliché. Mijn moeder vertelde dat ze zich kapot was geschrokken, en dat ze toen besloten had te vluchten. Dat was het, gewoon een vlucht. In feite had ze me gered uit de klauwen van een monster. Dat was haar versie van de gebeurtenissen...'

'Geloofde je die lezing ook?' vraag ik.

'Tja, jesus man, ik was zeven jaar. Volkomen machteloos. Als het allemaal waar is wat mijn moeder zei, dan hebben ze het goed verborgen weten te houden. Op mij kwam het allemaal heel harmonieus over. Maar wat moest ik zeggen? "Ik stap op het eerste vliegtuig terug?" Op die leeftijd is het gewoon pech hebben en hup: slikken die pil. Ik klapte helemaal dicht. In mijn herinnering heb ik wekenlang nauwelijks gesproken. Het was te veel om in één keer te verteren: dat ik mijn vader niet meer zou zien, dat hij volgens mijn moeder een gevaarlijke man was, terwijl hij in mijn hoofd nog steeds die onaantastbare held was. De zeven jaar dat ik hem had meegeemaakt, was hij de meest fantastische vader die ik me kon indenken.

Het was ook gewoon keiharde heimwee. Ik zou niet meer terug gaan naar India. Ik voelde me honderd procent Brits-Indiaas, dacht in het Engels, droomde in het Engels. Dat is trouwens nog heel lang zo geweest, tot mijn dertigste of zo. En het was ook nog een soort Engels waar de mensen in Holland geen moer van verstonden. *Ooh, howdoyou do? Birdy nam nam* – dat werk. En steeds maar een beetje heen en weer rollen met mijn hoofd.

Het Hollandse eten kreeg ik bijna niet door mijn strot. Kleffe, laffe happen vond ik 't. Ik voelde me heel onhandig omdat ik in het begin niet met mes en vork kon eten. Ik wist natuurlijk wel dat je met een mes iets kon snijden, maar ik hóéfdde nooit iets te snijden. Wij hadden chapati's. Zoals ik ook gewend was om water te drinken door een kommetje van mijn handen te maken.

Ik hoorde dáár, in India. Het was mijn thuis, niet alleen omdat ik er een heerlijk, comfortabel leventje had gehad. Ook de nare, harde kant van het land hoorde bij mij. De verhalen dat mensen lijm in hun ogen smeerden om een succesvollere bedelaar te kunnen zijn.

Daar kreeg je van die enge witte ogen van. Of dat ze vingers of hele armen afhakten, ook bij kindertjes. Soms lag er gewoon een lijk aan de kant van de weg, en niemand die ernaar omkeek.

Ik herinner me nog heel goed de uitgelaten sfeer toen het een keer, na een hele lange droogte, eindelijk begon te regenen. Iedereen werd gek. Mensen dansten door de regen, kletsnat. Eén groot feest! Maar ja, dan was het natuurlijk weer een beetje te veel van het goeie, bleef het gewoon een week regenen, en was alles overstroomd. Ach, Mother India. Het is een heel ander verhaal. Ik voel er nog altijd veel verwantschap mee.’

Zijn herinneringen zijn levendig, maar de reden waarom hij indertijd weg moest uit India, is nog altijd in nevelen gehuld. ‘Het is allemaal nogal een warboel,’ zegt hij met een spijtige glimlach. ‘Barry’s jeugd: *the twilight zone*. Mijn vader schreef me brieven. Dat wist ik. In de maanden erna, toen mijn moeder al een eigen appartement had, heb ik ze een paar keer op een kastje zien liggen. Van die lichtblauwe velletjes, heel dun, die je dichtplakte en dan was het een envelop. *Par avion*. Hij had een heel mooi handschrift, herkende ik uit duizenden. Maar mijn moeder griste ze weg. Ik mocht ze niet zien. Ik zat toen al op kostschool, dus ze kon ze makkelijk onderscheppen, maar soms was ik in het weekend een dagje bij haar.

Dat was verwarrend. Ik wist dus dat hij contact met me zocht, dat hij zelfs een adres had. In mijn achterhoofd leefde het idee dat hij wel een keer naar Nederland zou komen. Had ook gekund, hè. Dat je, wanneer je geen antwoord krijgt van je zoon, gewoon zegt: verdomme, ik stap op het vliegtuig en ga erheen. Het blijft allemaal giswerk, maar dat idee heeft altijd aan me geknaagd.

Ik heb die brieven nooit gekregen, en dat neem ik mijn moeder nog altijd heel erg kwalijk. Er moet iets in hebben gestaan dat reden genoeg was voor haar om ze verborgen te houden. Iets wat ik niet te weten mocht komen. Iets van een uitleg, zijn kant van het verhaal. Het zal heus niet alleen geweest zijn: “Lieve jongen, ik mis je.” Nou

ja, ik weet ook niet wat je op zo'n moment dan wel schrijft aan een zevenjarig knulletje. Maar dat is het mysterie.'

'Zorgde dat dan niet voor enorme wrok tegen je moeder?' vraag ik.

'Ja. En nee. Je moeder blijft toch je moeder. Ze had me ontvoerd, maar volgens haar had ze me ook gered. En dat is tekenend voor de haat-liefdeverhouding die ik altijd met haar heb gehad. Ik heb mijn moeder nooit begrepen, en zij mij evenmin, maar ik ga haar niet... Eén groot misverstand, dat was het.'

Het is lastig, zegt hij aarzelend, om het gevoel van die tijd terug te halen zonder dat het gekleurd wordt door dingen die hij pas veel later ging beseffen. Er was strijd tussen zijn ouders, er moet iets geweest zijn. Waarom was zijn moeder anders weggegaan? Zij was óók een kind van de tropen, vond het prettig leven daar.

'Nu besef ik dat hun ervaringen in de oorlog natuurlijk een grote rol moeten hebben gespeeld. Mijn vader had een zenuwtic. Altijd de ene sigaret met de andere aansteken, altijd maar die tabakskruimels van zijn lippen plukken. Achteraf besef ik dat mijn moeder óók een rare tic had. Zij liep altijd te kauwen op de punt van een handdoek. De godganse dag. Dat was een gewoonte die ze in het kamp had opgedaan. Het hielp om het hongergevoel te verdrijven. Dan had je de illusie dat je iets at. Alle handdoeken bij ons thuis hadden gaten in de hoeken.

Mettertijd probeer je het allemaal in elkaar te puzzelen, maar het is gewoon heel vaag gebleven. Mijn moeder was niet zo best met het verleden. En ook niet met de waarheid trouwens. Dat ze in Westerbork had gezeten heb ik pas veel later gehoord, en dan was het verhaal elke keer ook weer net een beetje anders. Je moest het echt uit haar sleuren. Ze suggereerde dat ze daar iets had gedaan waardoor ze min of meer het leven van haar vader had gered. Maar waarom hij wél, en haar moeder en haar broertje niet? En waarom kon Hetty, mijn opa's nieuwe vrouw, het bloed van mijn moeder wel drinken? Ik ben er nooit achter gekomen.'

Dan komt hij terug op de ontmoeting die hij een paar jaar geleden had met de man die ook in het kamp had gezeten. ‘Hij benaderde me via het management van de Earring. Had er echt moeite voor gedaan. Dus ging ik bij hem langs. Hier vlakbij, in Oud-Zuid. Hij had een interview met mij gelezen waarin ik een paar lullige dingen over mijn moeder zei. Dat vond hij nogal hardvochtig van me. Hij had mijn moeder indertijd van nabij gekend, en vertelde me dat zij daar goeie dingen had gedaan, voor de hele gemeenschap, om het leven van andere kampbewoners een beetje te verlichten. Dat ze dingen kon ritselen omdat ze voor de Duitse officieren werkte.

Ik vertelde hem het verhaal over mijn vader en zo, zodat hij een beetje begreep waar die vervelende opmerkingen vandaan kwamen. “Maar,” zei hij toen, “je moet één ding goed begrijpen: we zijn allemaal knettergek uit dat kamp gekomen. We spoorden geen van allen meer na de oorlog.” Dat vond ik verhelderend, en misschien ook wel een vorm van troost. Want dat is waar natuurlijk. En als je het niet hebt meegemaakt, kun je er ook niet echt een oordeel over vellen.’

Het schemert inmiddels, de bodem van de derde fles wijn is in zicht. Barry praat al geruime tijd met zijn ogen dicht. Ik vraag hem de voor de hand liggende vraag: hoe hij denkt dat al deze gebeurtenissen hem gevormd hebben, hoe ze doorwerkten in de rest van zijn leven. ‘Hoe moet ik dat nou weten?’ reageert hij fel. ‘Dat moet je maar vragen aan de mensen om me heen.’

‘Toen ik je een paar jaar geleden interviewde,’ zeg ik, ‘noemde je jezelf “mentaal gehandicapt”.’

Er volgt een behoorlijk lange stilte. ‘Nou ja, dat missen van mijn vader, dat is gewoon kut. Dat is iets waar ik verdriet van heb, omdat het allemaal zo rigoureuus is afgekapt. Je wordt erdoor getekend, daar ontkom je niet aan. Maar het is niet zo dat ik regelmatig zit te kniezen en er continu aan terugdenk. Als we het erover hebben, denk ik: godverdomme, wat klote. Wat jammer.

Vertrouwen, dat is lang heel moeilijk voor me geweest. Om *echt* vertrouwen te hebben in iemand. Want het maakt je natuurlijk achterdochtig, hè. Plus, misschien, het besef dat het leven geen sprookje is. Dat er niet zoiets bestaat als het perfecte paradijs. Ik ben er geboren, in dat paradijs, maar uiteindelijk bestaat het niet. Want vroeg of laat is er altijd wel iets mis.

Ik heb het een en ander moeten trotseren, maar ik ben altijd goed uit de strijd gekomen. Het is heel treurig. Tuurlijk. Traumatisch ook. Maar ik denk dat het me sterk gemaakt heeft. Ik kan goed met tegenslagen omgaan. Wat dat betreft ben ik zeker geen watje. Ik ben gewoon een vrolijke man. Ik ben open, ik hou van het leven. Ik heb geen last van depressies, ben zelden of nooit neerslachtig.

Oké, mijn identiteit. Dat is wel een puntje, iets waar ik nog steeds wel een beetje mee worstel. Ik kwam er natuurlijk achter dat mijn moeder joods was. En dat ik dat volgens de joodse wet dus ook ben. Maar volgens het geloof van mijn vader ben ik christelijk-protestant, omdat hij dat was. Mijn moeder was nooit zo bezig met haar joodszijn. En in mijn vaders familie liepen ze de hele dag “goddamnit” te roepen, zeker mijn opa. Ik kan me ook niet herinneren dat we ooit naar de kerk gingen. Maar toch: het kader waarin ik opgroeide was protestant. Ik ben gedoopt, en niet besneden. Dus het was wel een vreemde gewaarwording dat ik óók een jood ben.

De vraag waar ik thuishoor is nog veel ingewikkelder. Een vader die stamt uit een oeroude Schotse clan, maar zich eigenlijk Indiaas voelt. Een moeder die in Indonesië werd geboren, Nederlands was, maar later ook in Spanje en Engeland woonde. Tja, zeg het maar: wat ben ik? Joods? Christelijk? Schots? Hollands? Indiaas? Ik heb geen geboortebewijs, omdat mijn moeder dat is kwijtgeraakt. Dus feitelijk besta ik niet eens. Op een gegeven moment heb ik maar gedacht: fuck it, ik bepaal zelf wel wat ik ben.

Het was een totale *culture shock* toen ik in Nederland kwam. Een nieuwe taal, een hele andere *mindset*. Alles was hier zo burgerlijk en zo netjes en zo kloppend: de gezinnetjes, de huisjes met van die

doorzichtige gordijntjes. Wc's waarin je drol na het schijten gewoon bleef liggen. Die rare man die ze Sinterklaas noemden. Dan gingen ze allemaal liedjes zingen en gezellig doen met z'n allen. Ik kon er geen touw aan vastknopen. Wie was die gast? Cadeautjes kreeg je van de Kerstman. Dat wist toch iedereen?

Ik kan niet anders zeggen dan dat Nederland heel goed voor me is geweest. Ik heb me hier genesteld, ben er helemaal ingeburgerd, en ik heb me hier kunnen profileren. Dus ik heb veel aan Nederland te danken. Dat wéét ik, maar diep in mijn hart heb ik me nooit echt een Nederlander gevoeld.'

Ineens gaat hij rechtovereind zitten. 'Weet je wat nou zo gek is? Als ik zo naar die oude foto's zit te kijken, dan weet ik niet meer precies wie dat ís, dat kleine jongetje. Ik kan daar niet meer bij. Ik vertel je dit verhaal, ik zie de plaatjes zoals het toen was, en ik denk alleen maar: och, arme jongen.'

Hij lacht hard. 'Arme jodenjongen. Arm christenhondje.'

KOSTSCHOOL

‘Als er één ding is dat ik me herinner van die eerste tijd in Nederland, is dat het allemaal zo ontzettend snel ging. Ik wist nauwelijks goed en wel waar ik was en wat er allemaal was gebeurd, of ik zat al op een kostschool. Mijn moeder kon me moeilijk hebben, omdat ze ging werken als stewardess bij de KLM. Bovendien moest ik de taal leren. Dus werd ik naar de Quakersschool gestuurd. In Vilsteren, vlak bij Zwolle.

Een vrij elitaire school. Duur ook. Mijn moeder klaagde dat ze zo hard moest werken om het allemaal te kunnen bekostigen. Het was een prachtig kasteeltje, met een enorme tuin eromheen. Er zaten een stuk of twintig kinderen. Een heel internationaal gezelschap, met veel expats. Kids van de Shell en zo, wier ouders in het buitenland zaten. De kinderen van Robert van Gulik zaten er, de schrijver van de Rechter Tie-boeken. Wimpie Landa, de zoon van de uitvinder van de Luxaflex. Yolante, de dochter van Yoka Berretty, de actrice. We zaten er allemaal intern, de leraren woonden er ook.’

Hij staat op en komt terug met een oud foldertje van de school. Binnenin foto'tjes van keurig gekapte kinderen die aan het tuinieren zijn, aan het hoogspringen of druk met verschillende vormen van handarbeid. Het doel van de school, zo valt er te lezen, is de ‘harmoonische persoonlijkheidsontwikkeling van het kind, door gelijktijdige oefening van het verstand, het gevoel en de hand’. Ook de ‘behartiging van de esthetische vorming (muziek, boetseren, tekenen enz.)’ stond er hoog in het vaandel. De dagindeling was er strikt: 7.15 opstaan, 1.30 ‘rusttijd’, 5.45 avondeten, daarna huiswerk en om 7.30

naar bed. De vrije tijd was beperkt tot een uur, tussen 4.30 en 5.30.

‘In het begin vond ik het er zwaar kut,’ zegt Barry. ‘Ik was heel erg verdrietig en in mezelf gekeerd. Lag ’s avonds te janken in bed. Twee maanden daarvoor liep ik nog altijd buiten, in een tropische omgeving, op rooftocht met een troep kinderen, en ineens was ik hier. Het was winter, we zaten altijd binnen. Ik was zomaar losgescheurd uit een fijn leven waarvan ik dacht dat het voor altijd zo zou blijven. Mijn vriendjes en vriendinnetjes was ik kwijt, het was gewoon klaar, en dat moest ik tot me door laten dringen. Nou, daar klap je wel even van dicht.

De andere kinderen moeten gedacht hebben dat ik een verlegen, timide kereltje was, maar zo was ik eigenlijk nooit geweest. Ik had altijd wel praatjes, was druk, hield van aandacht. Dit was een shock. Een totaal isolement dat me overviel, en waarvan ik ook niet wist wat ik ermee aan moest.

Maar ja: andere kinderen zijn de beste remedie, hè. Ze kunnen vreselijk gemeen zijn, maar ook heel lief. We zaten daar allemaal min of meer in hetzelfde schuitje. De meeste kinderen kwamen ook ergens anders vandaan, moesten net als ik versneld de taal leren. Vooral de meisjes begrepen goed hoe ik me voelde. Voor je het weet komt een lief kind met de prachtige naam Wiesje van het Hart je troosten omdat je zo zielig en klein bent, en krijg je kusjes op je wang. En dan besef je dat je toch moeilijk voor eeuwig met een chagrijnige smoel kunt rondlopen.

Ik zag die andere kinderen samen lol maken. Ze kwamen naar me toe, “kom op, joh, we gaan sleetje rijden, jippiel!”, en dan ga je mee en roetsj je van de Lemelerberg af, en denk je “wow, sneeuw is eigenlijk best leuk”, en voor je het weet hoor je jezelf kraaien van plezier, en nou ja... Je pikt heel snel wat woordjes op, ze leren je nieuwe liedjes, er ontstaan allerlei groepjes die het goed met elkaar kunnen vinden, waar je dan opeens ook bij hoort. En dan, onbewust, heb je de switch gemaakt, en kun je het je helemaal niet meer voorstellen dat je ooit weer teruggaat.

Eigenlijk was het een zeer gelukkige tijd. Het was daar heel erg mooi, en ik had het gevoel dat ik er ineens een hele grote familie bij had gekregen. Ik was een van de benjamins, en geliefd bij de meisjes – al snapte ik toen nog niet precies waarom. Nou ja, ik herinner me een ander jongetje dat zich een beetje als een einzegänger gedroeg. Die zat altijd in zijn eentje, kleertjes te maken voor zijn teddybeer en zo. Een gay in de dop natuurlijk, zal vast in de mode terecht zijn gekomen. Met hem wisten de meisjes niet zo goed wat ze aan moesten. Maar ik was toen al heel duidelijk een heteromannetje. Dat zat er al vroeg in.

Ik had er ook mijn eerste seksuele ervaring. Met Meila, de dochter van Van Gulik. Een Indisch typje, heel klein, heel leuk. We stonden achter het schoolbord, en dachten dat ze ons niet konden zien. Wat ik achteraf niet helemaal begrijp, maar goed. Daar stonden we dan, in elkaars broekje te kijken. Een beetje de boel te ontdekken, zeg maar. Het was een gemengde school, en dan hangen dat soort dingen natuurlijk in de lucht. De sfeer was er ook heel los. We gingen samen in bad en zo. Yolante Berretty was mijn eerste *bathing beauty*. Zo iets zou nu niet meer kunnen op een kostschool, vermoed ik.’

De Quakers, ook wel bekend als het Religieus Genootschap der Vrienden, hangen een niet-dogmatische vorm van het christendom aan, waarin het leven en de overgeleverde uitspraken van Jezus een belangrijke inspiratiebron vormen. Ze geloven dat er iets van God zit in ieder mens, en dat je dat ook kunt voelen – het ‘innerlijke licht’.

‘Hun ideeën waren zo kwaad nog niet, geloof ik. Ik heb me er nooit echt in verdiept. Zoals op elke kostschool was het er streng, disciplinair. Je moest je eigen bed opmaken, je had corvee. ’s Morgens vroeg opstaan om ontbijt te maken voor iedereen, alle schoenen poetsen. Je werd er behoorlijk gedrild, heel wat meer dan ik gewend was. Heel wat meer ook dan andere kindjes die gezellig thuis op de

bank zaten, met een mama en papa die altijd voor ze klaarstonden. Het was een leerschool. Je werd er *humble* van.

Ik heb er manieren geleerd. Etiquette, beleefd zijn, dat werd er goed ingestampt. Later kwam het huiswerk. Je moest mooie cijfers halen. Dat was hun verantwoordelijkheid ten opzichte van de ouders. Voor al dat geld moesten zij zorgen dat ik daarvandaan kwam als een goed gedrild mannetje. En graag ook met een beetje bagage.

Op zondagen kwamen we met zijn allen samen in de grote kamer beneden. Dan luisterden we naar het nieuws op de radio. Er werd niet gepredikt of zo. Ik weet nog heel goed dat we hoorden dat de Russen Hongarije waren binnengevallen – het was 1956. Daar hadden ze het dan over, en daarna werd er muziek gedraaid. “Het Deutsche Grammophon Gesellschaft, met Herbert von Karajan.” Dat was onze kerkdienst.

In die tijd ondervond ik ook wat de leer van die Quakers in kon houden. Op een ochtend voelde me ik me niet zo senang, had zin om in bed te blijven en cartoons te lezen. Ik was schoolziek. En dus had ik allemaal spuug verzameld in een emmer, een beetje aangelengd met water. De bedoeling was dat het op kots leek. De directrice kwam langs, zag dat emmertje en zei heel lief dat ik maar lekker in bed moest blijven. “Probeer wat te slapen, dan kom ik straks even een kopje thee brengen.”

Maar ik had andere plannen. In onze kamer zat een paneel dat je los kon maken, en daarachter kwam je in een spouwmuur terecht. Daar bewaarden we met zijn allen het snoepgoed dat we van thuis toegestuurd kregen. Eigenlijk moest je dat afgeven voor de gezamenlijke pot, maar we hielden altijd wat achter. Iedereen op onze slaapzaal maakte deel uit van het geheime snoepgenootschap.

Meteen nadat de directrice de deur uit was, haalde ik dat paneel los en propte mijn bek vol met zoetigheid. En toen kwam ze opeens terug! Iets ergers had me niet kunnen overkomen. Ik slaakte een